

**QIZ BOLA TARBIYASIDA OTA-ONA VA MAKTAB HAMKORLIGI.
MAKTAB PSIXOLOGINING VAZIFALARI. PSIXOLOGIK YONDASHUV**

Murodova Aziza

Navoiy viloyati, Nurota tumani 27-umumta'lim maktabi psixologi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada qiz bola tarbiyasining o'ziga xos jihatlari, ayniqsa zamonaviy jamiyatda yuzaga kelayotgan ijtimoiy va psixologik omillar fonida tahlil qilinadi. Ota-ona, maktab va psixolog o'rtasidagi uzviy hamkorlikning ahamiyati, qiz bolalarning shaxs sifatida shakllanishiga ta'siri yoritilgan. Shuningdek, maqolada psixologik yondashuv asosida olib boriladigan samarali tarbiya metodlari va amaliy tavsiyalar berilgan.*

Kirish

Qiz bola tarbiyasi har doim alohida e'tibor talab qiladigan masala bo'lib kelgan. Chunki u kelajakdagi onadir, oilaning, jamiyatning madaniy va ma'naviy ko'zgusidir. Afsuski, bugungi globallashuv, axborot oqimining haddan tashqari kuchayishi, ayrim noto'g'ri g'oyalar yosh ongiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Aynan shunday sharoitda qiz bolalarni asrash, ularni to'g'ri tarbiyalash va ruhiy-ma'naviy jihatdan sog'lom yetuk shaxs sifatida voyaga yetkazishda ota-ona va maktabning birgalikdagi mas'uliyati nihoyatda muhimdir.

Asosiy qism**1. Qiz bola tarbiyasining dolzarb masalalari**

Zamonaviy qiz bola hayotining murakkab jihatlari ko'p: ijtimoiy tarmoqlardagi bosim, jismoniy ko'rinishga oid stereotiplar, oiladagi e'tiborsizlik, sinfdoshlari orasida raqobat va komplekslar... Bularning barchasi qiz bolaning ruhiy dunyosiga salbiy ta'sir qiladi. Shuning uchun uning ichki holatini o'rganish, tinglash va tushunishga har doim tayyor bo'lish muhim. Qiz bolaning o'zini qadrlashi, sog'lom o'zini baholashi va jamiyatda o'z o'rnini topa olishi — bu avvalo tarbiya muhitiga bog'liq.

2. Ota-onaning rolini chuqur anglash

Ko'p hollarda ota-onalar faqat jismoniy ehtiyojlarni qondirishni tarbiya deb bilishadi. Ammo bu yetarli emas. Qiz bolaning ichki holatiga qiziqish, unga mehr ko'rsatish, savollariga jiddiy yondashish — ruhiy jihatdan mustahkam shaxs tarbiyasining kalitidir. Masalan: Ota — qiz bolaning ilk bor erkak jinsi vakiliga bo'lgan ishonchini uyg'otadi. Ona — qiz bola uchun namuna, u hayotga, oilaga, kelajakdagi roliga qanday qarashni onasidan o'rganadi. Agar ota-ona o'zaro kelishmovchilikda bo'lsa, oila muhitida doimiy tushkunlik yoki tazyiq hukm sursa — bu qiz bolaning ruhiy barqarorligiga jiddiy putur yetkazadi. Shu bois ota-onalar o'z tarbiya uslubini doimiy ravishda tahlil qilib borishlari zarur.

3. Maktab — ijtimoiy tarbiya maydoni

Maktab nafaqat bilim beruvchi muassasa, balki shaxsiy va ijtimoiy ko'nikmalar shakllanadigan muhitdir. Ayniqsa, o'qituvchining qiz bolaga bo'lgan munosabati, e'tibori, ishonchi uning o'zini qadrlashi, o'z imkoniyatlariga ishonishi uchun juda katta ahamiyatga ega. O'qituvchilar: Qiz bolalarning darsdagi ishtirokini faollashtirish. Ularni jamiyatga foydali shaxs sifatida ko'rishga undash. Qiz bolalarda liderlik sifatlarini rivojlantirish orqali ularni kelajakda mustaqil fikrlaydigan, faol inson sifatida shakllantirishga xizmat qiladilar.

4. Maktab psixologining chuqur va murakkab vazifalari

Maktab psixologi bu — oddiy “maslahat beruvchi” emas, balki har bir o'quvchining ruhiy dunyosini tushunishga, unga mos yondashishga intiluvchi mutaxassisdir. Ayniqsa qiz bola bilan ishlashda: *Diagnostika*: turli metodikalar (testlar, so'rovnomalar, suhbatlar) orqali qiz bolaning psixologik holatini baholash. *Profilaktika*: o'z vaqtida muammolarni aniqlab, ularning oldini olish. *Konsultatsiya*: qiz bolaga va uning ota-onasiga individual maslahatlar berish. *Treninglar*: o'z-o'zini anglash, ijtimoiy moslashuv, o'ziga ishonchni oshirish uchun guruhli mashg'ulotlar o'tkazish.

5. Psixologik yondashuvlarning afzalliklari

Zamonaviy psixologiya qiz bola tarbiyasida quyidagi yondashuvlarni taklif qiladi:

Humanistik yondashuv: Har bir qiz bolaning o'zini ifoda etish huquqini hurmat qilish. Uning har bir so'zi, hissiyoti, hayotiy qarashiga e'tibor berish.

Kognitiv-behavioral yondashuv: Fikr va xatti-harakatlar o'rtasidagi bog'liqlikni tushuntirish orqali qiz bolaning ijtimoiy muhitga munosabatini to'g'rilash.

Genderga sezgir yondashuv: Qiz bola va o'g'il bolaga teng imkoniyat berish, qiz bolaning huquq va ehtiyojlarini tan olish.

6. Amaliy takliflar va hamkorlik shakllari

Maktabda "Qizlar maktabi" loyihasini yo'lga qo'yish. Ota-onalar uchun maktab ota-ona, mahalla hamkorligida "Qiz bola tarbiyasi bo'yicha maslahatlar" rukni ostida doimiy targ'ibot, tashviqot ishlari olib borish.

Xulosa

Qiz bola tarbiyasi — bu muqaddas va mas'uliyatli jarayon. U oilada boshlangan bo'lsa-da, maktabda davom etadi va butun jamiyat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi lozim. Har bir qiz bola — kelajakdagi ona, oila ustuni va jamiyatning poydevori. Agar biz bugun ularning dardini eshitmasak, ertaga ular jamiyatda yo'qolib qolgan, ishonchni yo'qotgan shaxs bo'lishi mumkin. Shuning uchun ota-onalar, pedagoglar, maktab psixologlari bir yoqadan bosh chiqarib, chin dildan hamkorlikda ishlashlari zarur. Bu nafaqat qiz bolaning, balki jamiyatning kelajagiga qo'yilgan poydevor bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimova Z. "Oila psixologiyasi", Toshkent, 2021.
2. Xolmatova D. "Maktab psixologi faoliyatining zamonaviy yo'nalishlari", Toshkent, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
4. Vygotskiy L.S. "Bolalar psixologiyasi", Moskva, 1991.
5. Zohidova M. "Qiz bola shaxsini shakllantirishda gender yondashuv", ilmiy maqola, 2023.
6. Nurmatova S. "Maktab va oila hamkorligi: zamonaviy psixologik nazariyalar", Toshkent, 2020.
7. Ross, D. "Girls' Mental Health in a Changing World", 2019.